

PATRIARHUL UNITĂȚII ȘI UNIVERSALITĂȚII BISERICII*

Conf. univ. dr. Sergiu Tofan

Tradiția Sfintei noastre Biserici atribuie Sfântului Apostol Andrei („cel dintâi chemat“) întemeierea Bisericii Bizanțului astfel, încât prestigiul „Cetății lui Constantin“ nu este legat doar de parcursul ei istorico-politic, ci are și o consistentă întemeiere apostolică.

Locul și rolul înaltului scaun arhieresc al Constantinopolului au cunoscut, de-a lungul istoriei, evoluții și tranziții greu de rezumat în rândurile de față. Ecleziologia contemporană, prin câțiva dintre exponenții săi de marcă (Gh. Florovsky, N. Afanasiev, J. Meyendorff, N. Nissiotis și I. Zizioulas), în efortul de a răspunde corespunzător provocărilor istorice, dar și de a menține buna predanie, a gândit fiecare biserică locală ca integrată într-o comuniune organizată în jurul unor „centre de acord“ (centre întemeiate de Apostoli, cu rol politic, simbolic și cultural deosebit), cu o capacitate excepțională de „receptare“ a marilor încercări prin care trebuie să treacă Biserica. Deciziile canonice și îndelungata practică istorică acordă Bisericii Constantinopolului un *primat*, înțeles ca slujire a comuniunii Bisericilor, un primat de *onoare* care implică însă responsabilități și prerogative, dar nu în sensul papalității occidentale, un primat care nu pretinde vreo infailibilitate dogmatică sau jurisdicție directă asupra tuturor credincioșilor, ci unul care se exercită ca o slujire de inițiativă, coordonare și președinție, în acord cu Bisericile-surori¹. Principiile fundamentale ale acestei slujiri a Patriarhului Ecumenic sunt: 1. *păstrarea sobornicității* și 2. *neamestecul în treburile interne ale altor Biserici*.

* Text reprodus din „Călăuză ortodoxă“, octombrie 1999 (număr special dedicat vizitei la Galați a Patriarhului ecumenic Bartolomeu I - 25 octombrie).

1. Vezi O. Clément, *Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I „Adevăr și libertate“*, Deisis, Sibiu, 1997, p. 30-32.

Greu ar fi de gândit pentru noi, muritorii, o mai providențială așezare în scaunul patriarhal al Constantinopolului precum cea săvârșită, din voia Domnului, în 1991.

Născut în 1940, în Imbros, insulă greco-ortodoxă (și la propriu, și la figurat), într-o țară majoritar turco-musulmană, tânărul Dimitrios Archon- donis se formează duhovnicește pe lângă preotul local Asterios dar, mai ales, pe lângă Arhiepiscopul Meliton de Imbros și Tenedos, strălucit ierarh pe care doar opoziția autorităților turcești l-a îndepărtat, în 1969, de la scaunul patriarhal

Școlit la Istanbul și Halki, tânărul Demetrios este tuns în monahism (cu numele Bartolomeu) și hirotonit ierodiacon în 1961. Anii 1963-1968 sunt anii de strălucite studii teologice (axate pe dreptul canonic) la Roma, Bossey și München, ce se vor finaliza prin valoroasa teză: „*Codificarea sfintelor canoane și a instituțiilor canonice în Biserica Ortodoxă*“, din care se desprinde ideea că din litera vechilor canoane trebuie să degajăm spiritul lor, precum și temele teologice majore, apreciate în contextul lor istoric.

În 1969, după hirotonirea ca preot, devine conducătorul biroului privat al noului patriarh ecumenic, Dimitrios; în 1973 devine mitropolit al Filadelfiei și, în 1990, al Calcedonului și decan al Sfântului Sinod pentru ca, la 2 noiembrie 1991, să fie intronizat patriarh ecumenic.

Fin și voluntar, discret și activ, iubitor de artă și natură, „împătimit“ al muncii și al prieteniei (așa cum îl caracteriza Olivier Clement), S.S. Bartolomeu s-a angajat cu toate forțele întru cimentarea și exprimarea *unității* Ortodoxiei, reușind în 1992 și, parțial, în 1995, să adune la un loc pe patriarhii Bisericilor autocefale sau vizitându-i și primindu-i la el pe aceștia.

Dialogul *ecumenic* a fost, de asemenea, o preocupare constantă a Patriarhului Bartolomeu, printre multe altele vizitându-l, în 1995, pe Papa Ioan Paul II.

Lupta pentru protejarea naturii (creație a lui Dumnezeu prin Cuvântul Său) este o altă dimensiune a misiunii patriarhului ecumenic, cel care, în 1995, inaugura, la Atami (Japonia), Colocviul Internațional „Religiile și Salvarea Naturii“. De fapt, această preocupare ne-a învrednicit și pe noi, credincioșii de la Dunărea de Jos, de șansa de a-l avea printre noi pe patriarhul Constantinopolului.

În sfârșit, în domeniul (deloc de neglijat) al „construcției europene“, Bartolomeu I, fie la tribuna Consiliului Europei, fie la întâlnirile oficiale

cu mai marii structurilor euroatlantice, a proclamat existența unei părți a Europei, provenite din elenismul creștin-ortodox, fără de care marea Europă ar rămâne înstrăinată de ea însăși.

Într-o celebră „Rugăciune pentru Europa“ (din 1994), patriarhul ecumenic spunea: „Fie ca Europa să devină catedrala unui *divino-umanism* în care să-și poată găsi loc toate explorările modernității și toate înțelepciunile tradiției. Doar astfel vom putea dobândi, în sfârșit, putere asupra puterii noastre, vom putea restabili pactul nupțial cu pământul, îi vom putea elibera pe contemporanii noștri din înfricoșătoarea lor singurătate și din paroxismele patologice pe care aceasta le naște.

În numele Ortodoxiei profunde, eliberate de ură și de spaime, căite și smerite, dar vestitoare a unei vieți mai puternice decât moartea, mă rog Dumnezeului viu, Dumnezeului întrupat, răstignit și înviat, Dumnezeului Care e deopotrivă Taină și Iubire - și orice om, după chipul Său e și el taină și iubire - mă rog Lui să facă astfel, încât Europa să crească asemenea unei catedrale. Constructori ai Catedralei Europa, vă salut și vă binecuvântează!“

Bine ați venit la Dunărea de Jos, Sanctitatea Voastră: în iubirea noastră vă simțim iubirea și, dincolo de ele, pe cea a Domnului!